

Göran Bergman 60 år

Mickelskären,
oktober 1976. —
Foto: Johan Ulfvens.

Sina rötter har familjen Bergman i Houtskär i centrala Skärgårdshavet. Göran Bergmans far var emellertid en framstående kemist, verksam i Åbo och senare i Helsingfors. Båda föräldrarna var intresserade och skickliga seglare, inte minst GB:s mor, född Stenbäck; hans morbror var en av våra genom tiderna främsta segelbåtskonstruktörer och hade bl.a. gjort ritningarna till hajbåten. Den bergmanska segelbåten i Görans ungdom hette Sjöfröken och var givetvis, liksom senare hans egen Siduri, en skönhet av äkta trä, utan motsvarighet i plastbåtarnas tidevarv. De långa sommarloven tillbringade familjen på sin villa i Esbo skärgård i en ovanligt fågelrik trakt. Till familjemedlemmarna bör väl slutligen också räknas en yngre bror och ett växlande antal hundar.

Antingen man nu som Mao tror att vi blir vad vår sociala omgivning gör oss till, eller lutar mer åt en mendelistisk tolkning av våra anlag, är det klart att GB mer än de flesta kan sägas ha varit förutbestämd att bli vad han blev, naturforskare, kynolog, skärgårdskännare. Om sina iakttagelser över hundarna, från taxen Nora och skottarna Babs och Gluffy (även kallad Svinpäls på grund av ett tragiskt mellanhavande med en flygg silvertärnunge) till taxarna Fnippele, Yfunda, Mulle-Pulle och Linus, har GB skrivit en bok om hundens beteende, som översatts till flera språk.

Det mest centrala hos forskaren och människan GB är och förblir emellertid skärgården. I sina segelbåtar — på senaste år, skam till sägandes, också i en snabbgående plastlåda — har han genomströvat Nylands kustvatten och Skärgårdshavet med en grundlighet, som inte känner många motstycken. Det första vetenskapliga resultatet härav var monografin över fågelfaunan i Esbo och Kyrkslätt skärgård (Acta Zool. Fennica 1939). Inget dåligt arbete för att vara skrivet av en skolpojke! Djärva teorier, överblick av litteraturen och snillrika modeller skall man kanske inte söka i detta eller andra av hans arbeten, men desto mer av skarp iakttagelse och outtröttligt och väl disponerat materialsamlande i fält.

Om ett utmärkt öga vittnar ännu mer GB:s avhandlingar om roskarlens (Acta Zool. Fennica 1946), skräntärnans (Acta Zool. Fennica 1953) och bofinkens (Acta Soc. Fauna Flora Fennica 1953, Ornis Fennica 1956) biologi, framför allt deras etologi. Skräntärnans beteende illustrerade GB dessutom med en film, som innebar något av en pionjärgärning hos oss.

Iakttagelser över dessa tre arter utgjorde också stommen i GB:s mycket lästa bok Fåglarnas liv (1. utgåva 1951). Över huvud har GB alltid hållit kontakt med den stora publiken, bl.a. som författare till fågelkåserier i Nya Pressen och Hufvudstadsbladet och senare som ornitologisk allvetare i Rundradions naturväktar-program. Inom Ornitologiska Föreningen har han varit verksam bl. a. som huvudredaktör för Ornis Fennica under flera år. Också verksamheten som kustos vid Universitetets Zoologiska Museum i Helsingfors får räknas till de mera utåtriktade posterna inom vår ornitologi.

Redan under skol- och studieåren hade GB:s intresse väckts av de enorma flockar av flyttande alfåglar och sjöorrar, som vissa aftnar under senvåren passerar kustbrämet utanför Helsingfors. Bl.a. lyckades han med en hemmagjord apparatur någorlunda tillfredsställande bestämma de överflyttande flockarnas flyghöjd. Sedan radarn blivit tillgänglig som forskningsmedel, har GB fortsatt och förfullständigt dessa iakttagelser (huvudarbetet tillsammans med K. O. Donner i Acta Zool. Fennica 1964, senaste bidraget i Oikos 1978). Därvid har radarn avslöjat mycket, som man inte ser med blotta ögat. Alfågel och sjöorre har genom GB:s undersökningar kommit att räknas bland flyttfågelforskningens klassiska objekt.

Lars von Haartman